

Тема: Ветеринарно-санітарні вимоги та державна статистична звітність.

Мета: засвоїти ветеринарно-санітарні правила при утриманні копитних. Ознайомитись з порядком подання та особливостями заповнення державної статистичної звітності вольєрних і паркових господарств.

Завдання: ретельно опрацювати теоретичні відомості; розглянути ветеринарно-санітарні вимоги до вольєрних і паркових господарств та державної статистичної звітності; навчитися заповнювати форми державної статистичної звітності, керуючись інструкціями.

Навчальні матеріали та обладнання: конспекти лекцій, інструктивно-методичні матеріали до практичної роботи, таблиці, зразки форм державної статистичної звітності.

Теоретичні відомості

1. Державна статистична звітність

Форму № 24 «Звіт про стан тваринництва» за 20__ р.» (річну) подають юридичні особи та їх відокремлені підрозділи, які займаються звірівництвом (у сільському господарстві) незалежно від підпорядкування, форм власності та господарювання та мають звірів (власних або орендованих) на початок року або мали їх протягом року. Ця форма стосується господарств, які займаються, крім тваринництва, й розведенням хутрових звірів.

Форма № 2 тп (мисливство) «Звіт про ведення мисливського господарства» (річну) подають юридичні особи та їх відокремлені підрозділи, які займаються веденням мисливського господарства та мають вольєри і тварин у них на початок року або мали їх протягом року.

Форма подається до районного органу державної статистики за місцем реєстрації підприємства.

Підставою для заповнення форми є первинні документи бухгалтерського та зоотехнічного обліку про одержання продукції, рух поголів'я, а також про наявність, надходження та витрати кормів.

IV. Штучне розведення мисливських звірів і птахів для розселення

Код тварини	Найменування	Кількість розплідників, ферм, одиниць	Чисельність основного поголів'я, голів, (шт.)	Діловий вихід молод. голів, (шт.)	Витрати на утрим. розплід. ферм, грн	Реалізовано фактично	
						Гол. (шт.)	У грош. виразі грн
А	Б	1	2	3	4	5	6
	Розплідники із розведення						
200	копитних - усього						
	у тому числі:						

225	оленів благородних						
226	оленів плямистих						
227	лані						
229	муфлонів						
230	кабанів						
300	хутрових звірів						
	у тому числі:						

До розплідників та ферм з розведення диких звірів і птахів належать розплідники та ферми, у яких розводять мисливських тварин з метою їх розселення і збагачення фауни в мисливських угіддях.

У графі 2 відображається кількість дорослих тварин, залишених для одержання потомства.

У графі 3 відображається загальна кількість молодняку, одержаного в розпліднику чи на фермі у звітному році й використаного для реалізації та ремонту (поповнення) основного поголів'я.

У графі 4 наводяться витрати, пов'язані із забезпеченням діяльності розплідника чи ферми (витрати на корми, ремонт розплідника, ферми).

Усі показники звіту заповнюються цілим числом, окрім показників розділу 1, а саме: рядки 02-04 – з одним знаком та розділу III, графа 5 - із трьома знаками після коми.

Форму підписує керівник підприємства (організації).

2. Ветеринарно-профілактичні правила й заходи у вольєрах, парках (на фермах).

2.1. Ветеринарно-санітарні правила

Ветеринарно-санітарні правила для господарств (вольєрів, парків тощо) (далі ферм), що вирощують копитних звірів передбачають суворе виконання комплексу ветеринарних і господарських заходів, які забезпечують високу санітарну культуру й одержання продукції високої якості.

1. Будувати вольєри (парки тощо), які призначені для вирощування копитних звірів, дозволяється за типовими та індивідуальними проектами, розробленими згідно з діючими нормами технологічного проектування; з урахуванням генерального типу господарства і погодження: з власниками або постійними користувачами землі, з місцевими державними органами виконавчої влади, з органами виконавчої влади з питань лісового і мисливського господарства та полювання, з органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища, Державного ветеринарного нагляду.

2. Завозити звірів у господарство дозволяється тільки після повного завершення будівництва всього комплексу виробничих і підсобних приміщень та прийняття їх комісією. Перед цим усю територію ферми, виробничі й підсобні приміщення піддають ретельній механічній очистці та профілактичній дезінфекції.

3. Такі господарства повинні бути на режимі підприємства закритого типу. Категорично забороняється вхід на ферму стороннім особам, а також в'їзд на територію господарства (ферми) транспорту, не пов'язаного з його безпосереднім обслуговуванням.

4. Для обслуговування копитних за кожною виробничою групою закріплюють постійних осіб, які повинні бути навчені прийомів догляду, утримання, годівлі копитних, а також ветеринарно-санітарних правил і правил надання першої допомоги хворим тваринам.

5. Обслуговуючий персонал забезпечується спецодягом і спецвзуттям за встановленими нормами.

Обладнання, інвентар, спецодяг, взуття та інші предмети закріплюють за кожною ланкою (відділенням) окремо. Передавати вказані предмети, речі й обладнання із одного відділення в інше забороняється.

6. Вхід на територію ферми і вихід з неї обслуговуючого персоналу здійснюється тільки через ветеринарно-санітарний пропускник. Виходити у спецодязі та спецвзутті, а також виносити їх за межі ферми забороняється.

7. Відвідувати ферму екскурсантам та іншим особам дозволяє тільки керівник господарства (ферми), погоджуючи свій дозвіл з головним ветеринарним лікарем.

Особи, які відвідують ферму, обов'язково проходять обробку у ветеринарно-санітарному пропускнику та забезпечуються спецвзуттям і халатами.

Усім особам, які заходять на ферму (за винятком обслуговуючого персоналу), забороняється мати безпосередній контакт з тваринами й кормами.

8. Транспорт, що обслуговує ферму, при в'їзді й виїзді з території ферми повинен проїжджати через дезбар'єр.

9. На території ферми забороняється утримувати собак, котів, а також худобу й птицю.

10. Звірів утримують у вольєрах, загородах, які відповідають зоогігієнічним і санітарним вимогам з дотриманням норм посадки тварин.

Основне стадо копитних розміщують у вольєрі, який має відповідно обладнане основне і кормове відділення, а молодняк після відлучення – у групових вольєрах з урахуванням статі, віку та вгодованості.

Забороняється підсаджувати звірів у вольєри, загорода чи клітки на місце загиблих або вибракуваних тварин до їх обробки.

11. Температуру й вологість повітря в приміщеннях при утриманні копитних в них підтримують з урахуванням віку та фізіологічного стану тварин, не допускаючи протягів і надмірної вологості.

12. Для напування тварин використовують воду, яка відповідає вимогам діючого стандарту "Питна вода".

На комбікорми, які надходять у господарство, повинен бути паспорт, де вказано вміст поживних компонентів, вітамінів і мінеральних речовин.

13. Звірам необхідно згодовувати тільки доброякісні повноцінні корми за науково обґрунтованими нормами й раціонами. Забороняється використовувати для годівлі звірів недоброякісні корми, запліснявілі, почорнілі, морожені, з великою кількістю сторонніх домішок (насіння бур'янів і отруйних трав).

У разі необхідності корми відправляють для дослідження у ветеринарну лабораторію.

14. Замінювати один корм іншим необхідно поступово – протягом 5 – 7 днів, особливо при заміні сухого типу годівлі на змішаний з великою питомою вагою соковитих кормів і навпаки.

Перші два тижні після відсадження телят необхідно згодовувати ті самі корми, які вони одержували під час утримання із самкою.

15. Комплектувати і поповнювати господарства (ферми) дозволяється тільки здоровим поголів'ям із явно благополучних щодо заразних захворювань господарств.

16. Відібраних для продажу, випуску в угіддя копитних за місяць до вивезення з господарства відділяють в окрему групу для профілактичного карантинування. В цей період їх піддають ретельному клінічному огляду, дослідженням та обробкам.

На кожну відправлену партію звірів виписують ветеринарне свідоцтво в установленому порядку.

17. Транспортують звірів у будь-яку пору року в обладнаних для цієї мети клітках автомобільним, повітряним, залізничним або водним транспортом згідно з діючими «Правилам перевезення тварин, птиці та інших вантажів, які підлягають державному ветеринарно-санітарному контролю».

18. Після прибуття звірів у господарство, що їх закупило, перевіряють правильність заповнення ветеринарного свідоцтва. Утримувати звірів у транспортних ящиках більше доби забороняється.

Якщо виявлено порушення правил відбору і транспортування звірів, неправильне оформлення ветеринарної документації, а також інфекційне захворювання, негайно про це сповіщають головного ветеринарного лікаря району та проводять необхідні ветеринарні заходи згідно з діючими інструкціями.

19. Звірів, які надійшли у господарство, розміщують у карантинному відділенні (ізольовані вольєри, клітки), перед входом до них обладнують дезбар'єр, встановлюють умивальник із дезінфікувальним розчином. Обслуговуючий персонал забезпечують спеціально виділеним для роботи інвентарем, спецодягом, спецвзуттям, які після закінчення роботи залишають у спеціальних шафах карантинного відділення.

20. Під час карантину поводять клінічний огляд звірів, діагностичні дослідження та профілактичні обробки згідно із затвердженим протиепізоотичним планом господарства.

21. Після карантину (30 днів) і проведення відповідних ветеринарних обробок з дозволу ветеринарного лікаря звірів розміщують на фермі відповідно до встановленої технології утримання тварин.

22. Використовувати запліснявілу, мерзлу, сиру підстилку, де це потрібно, забороняється.

23. Після окоту щоденно (додержуючись техніки безпеки) оглядають оленят (поросят) і молочні залози самок. Кількість поросят, яких залишають під самою, повинна відповідати її молочності, яку визначають за розвитком молочної залози й наповнення молоком шлунків поросят. Загиблих і хворих поросят із гнізда видаляють і знищують.

24. Під час зоотехнічного бонітування, перед гоном копитних, а також при відсадженні моднику від самок вибраковують тварин.

25. Для трупів тварин у кожному відділенні ферми треба мати металеву тару.

Трупи відвозять у ветеринарне відділення в контейнерах на спеціальному транспорті.

26. Загиблих тварин розтинають у день загибелі, і наслідки розтину записують у спеціальний журнал. Трупи звірів після розтину спалюють у спеціальних печах.

Транспорт і тару, в яких перевозять гній і трупи звірів, щоденно дезінфікують.

27. Клітки, напувалки, кормові майданчики, роздавачі кормів, інвентар утримують у чистоті; щодня очищують від залишків корму і в разі необхідності промивають водою.

28. Гній з території ферми (при утриманні в приміщеннях) необхідно вивозити систематично (залежно від типу приміщення і виду підстилки) спеціально обладнаним транспортом.

29. Для підтримання чистоти та санітарного порядку на фермі один раз на місяць визначають санітарний день.

30. Дезінфекцію вольєрів, кліток, приміщень, транспортних ящиків, інвентарю, спецодягу, а також боротьбу з гризунами, мухами та іншими комахами проводять згідно з діючою інструкцією з проведення ветеринарної дезінфекції, дезінсекції та дератизації.

Обладнання, інвентар дезінфікують разом з приміщеннями, а в разі необхідності окремо. Так, маточники дезінфікують перед кожним їх використанням. Стійла, в яких виявлені хворі або загиблі тварини, піддають вологій дезінфекції або обпалюють паяльною лампою. Весь допоміжний інвентар, який надходить на ферму, підлягає вологій дезінфекції.

Дезінфекцію проводять під час перебування тварин або їх відсутності у приміщеннях залежно від засобів, які використовуються для дезінфекції.

2.2. Виробничий зооветеринарний календар.

Місяць	Лось	Олені європейський, олень плямистий, лань європейська	Козуля європейська	Муфлон європейський	Свиня дика
1	2	3	4	5	6
січень Великі коливання температури. Річки вкриті кригою, земля – снігом. Часті відлиги та сильні морози. Збільшується тривалість дня.	Скидання рогів ♂♂. Стиловий період. Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. Попередня вибраковка основного стада.	Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. Попередня вибраковка основного стада. Друга половина місяця – вакцинація.	У старих ♂♂ починають відростати роги. Облаштування лежанок (на сонечку згрібають сніг і притрушують землю соломою). Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. Попередня вибраковка основного стада.	Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. Попередня вибраковка основного стада.	Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. В другій половині місяця підготовка до опоросу (завозиться сіно, солома, гілки для облаштування ♀♀ місць опоросу). Перша половина місяця – вакцинація. Посилення мінеральної підгодівлі.
лютий У цьому місяці, як правило, рясні опади у вигляді снігу чи дощу. Тривалість дня збільшується на 1 год. 35-40 хв. Коливання температури не такі різкі, як у січні.	В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. Заходи щодо запобігання травмуванню під час ожеледиці. Перша половина місяця – вакцинація. Посилення мінеральної підгодівлі.	В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. Заходи щодо запобігання травмуванню під час ожеледиці. Скидання рогів ♂♂. Посилення мінеральної підгодівлі.	В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. Інтенсивний ріст рогів у ♂♂ і ♀♀ і молодих. Заходи щодо запобігання травмуванню під час ожеледиці. Посилення мінеральної підгодівлі.	В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. Заходи щодо запобігання травмуванню під час ожеледиці. Перша половина місяця – вакцинація. Посилення мінеральної підгодівлі.	В особливо морозний період – збільшення добової норми кормів. Вільний доступ до незамерзаючих водних джерел. Заходи щодо запобігання травмуванню під час ожеледиці. Облаштування достатньої кількості місць для опоросу. Поросні ♀♀ відділяються від стада, шукають місця для опоросу.
березень Температура поступово переходить через 0°C. Весняні відлиги.	Початок линяння і росту рогів у ♂♂.	Початок линяння. Скидання рогів у ♂♂.	Заходи щодо запобігання травмуванню під час ожеледиці. Інтенсивний ріст рогів у ♂♂.	Початок линяння.	Початок опоросу свиней. Підсвинки тримаються стадами, сікачі – поодиночі.

Тривалість дня збільшується на 2 год. Кількість опадів збільшується.					
квітень Середня температура місяця вище +8°C З'являється перша зелена трава. Переважають теплі вітри. Тривалість дня збільшується на 1,5 год.	Інтенсивне линяння. Початок отелення. Починається поступове переведення тварин на зелені корми.	Інтенсивне линяння. Початок росту рогів у ♂♂. Починається поступове переведення тварин на зелені корми.	Закінчується ріст рогів у старих ♂♂. Інтенсивне линяння козуль. Початок отелення. Починається поступове переведення тварин на зелені корми.	Інтенсивне линяння. Починається поступове переведення тварин на зелені корми.	Підсвинки тримаються стадами, сікачі – поодиночі. Продовжується опорос у молодих ♀♀. Починається поступове переведення тварин на зелені корми.
травень Перехід температури через +15°. Кількість опадів трохи перевищує квітневі. Початок гроз, суховіїв. Тривалість дня – збільшується на 1,2 год.	Перехід на зелені корми. Закінчення отелення. Найкращий час для відлучення телят від ♀♀ для штучного вигодовування.	Перехід на зелені корми. Початок отелення.	Перехід на зелені корми. Закінчення весняного линяння. Очищення рогів у ♂♂, які утримуються окремо від ♀♀. Закінчення отелення.	Перехід на зелені корми. Початок отелення.	Перехід на зелені корми. ♀♀ з поросятами утримуються окремо від гуртів. Попередня вибраковка молодняку цього року. Підсвинки пасуться із сікачами.
червень Початок дозрівання плодів і насіння. Температура переходить через +20°C. Вітри південно-західні. Початок сінокосіння.	Молодняк починає самостійно годуватися. ♀♀ з дитинчатами утримуються окремо. Роги ♂♂ підсихають і шкіра на них тріскається. Закінчення линяння.	Продовження отелення. Закінчення линяння. Роги у ♂♂ ще м'які (панті).	Молодняк починає самостійно годуватися. ♀♀ з дитинчатами утримуються окремо. Роги костеніють. Перша половина місяця – вакцинація.	Молодняк починає самостійно годуватися. ♀♀ з дитинчатами утримуються окремо. Закінчення линяння.	Молодняк вже добре самостійно поїдає корми. Гурт об'єднується. Перша половина місяця – вакцинація.

Тривалість дня становить 16 год. 20 хв.					
липень Найбільш теплий місяць року (+22-27 ⁰ С). Вітри західні й південно-західні - сухії. Дощі у вигляді злив. Тривалість дня починає скорочуватися.	Роги костеніють. Друга половина місяця – вакцинація.	Молодняк уже харчується самостійно. Роги костеніють. Друга половина місяця – вакцинація.	Починається тічка у старих маток. Початок гону.	Друга половина місяця – вакцинація.	Друга половина місяця – вакцинація.
серпень Температура поступово знижується. Рясні роси. Кількість опадів зменшується. Тривалість дня скорочується на 1 год. 40 хв. Дозрівання плодів. Збір зернових.	Очищення рогів. ♀♀ ще утримуються разом з телятами, якщо їх не відлучили. У телят закінчується линяння.	Очищення рогів. ♀♀ ще утримуються разом з телятами, якщо їх не відлучили. У телят закінчується линяння. Олені об'єднуються у групи (♀♀ з телятами, молоді ♀♀ і ♂♂).	Гін. Молодняк тримається осторонь від ♀♀. Осіннє линяння.		У поросят починається линяння. Старі самці тримаються поодиночі.
вересень Середньодобова температура переходить через +15 ⁰ С на пониження. Кількість опадів зменшується. Починаються нічні заморозки. Ліс багровіє. Продовжується збір овочів,	Роги ♂♂ закостенілі й очищені. Початок гону.	Роги ♂♂ закостенілі й очищені. Початок гону.	Старі ♂♂ починають скидати роги, у молодих ♂♂ з'являються перші ознаки рогів. Закінчення гону і парування. Початок бонітування та вибраковки поголів'я.	Початок бонітування та вибраковки поголів'я. Перша половина місяця – вакцинація.	Початок бонітування та вибраковки поголів'я.

фруктів, пізніх зернових.					
жовтень Нічні заморозки. Частішають йдуть дощі, мокрий сніг, тумани, паморозь. Тривалість дня скорочується на 1 год. 42 хв.	Старі ♂♂ тримаються поодиноці. Закінчення гону. ♀♀ повертаються до дитинчат. Початок бонітування та вибраковки поголів'я. Поступове переведення на стійловий період року.	Продовження гону. Початок бонітування та вибраковки поголів'я. Поступове переведення на стійловий період року.	Вибраковка поголів'я. Поступове переведення на стійловий період року. Перша половина місяця – вакцинація.	Поступове переведення на стійловий період року.	Вибраковка поголів'я. Початок гону.
листопад Середньодобова температура переходить через 0° у бік зниження. Можливий сніг, але лежить недовго. Можливі тумани. Тривалість дня скорочується на 1 год. 25 хв.	Продовження вибраковки. Стійловий період. Перша половина місяця – вакцинація.	Закінчення гону та парування. Продовження вибраковки. Стійловий період. Перша половина місяця – вакцинація.	Стійловий період.	Стійловий період.	Продовження гону.
грудень Середньомісячна температура становить -5°С, можливе її зниження до -20°. Опадів небагато, переважає у вигляді снігу. Водойми починають укриватися кригою.	Початок скидання рогів. Стійловий період.	Стійловий період.	Стійловий період.	Стійловий період.	Закінчення гону та парування. Стійловий період. Перша половина місяця – вакцинація.

Хід роботи

Перед початком роботи ретельно опрацюйте теоретичні відомості, ознайомтеся з наведеною таблицею. Дайте відповіді на поставлені питання:

1. Хто подає форму № 24 № «Звіт про стан тваринництва за 200 р.» та форму 2-тп (мисливство) «Звіт про ведення мисливського господарства»?
2. Кому подається форма 2-тп (мисливство) «Звіт про ведення мисливського господарства»?
3. Що є підставою для заповнення форми?
4. Який порядок заповнення форми 2-тп (мисливство) «Звіт про ведення мисливського господарства»?
5. Коли дозволяється завозити звірів на новозбудовану ферму?
6. У якому режимі повинні працювати звірівницькі господарства?
7. Кого забороняється утримувати на звірівницькій фермі?
8. Яку воду використовують для напування звірів?
9. Які документи супроводжують придбаних або відправлених тварин?
10. Які заходи передбачені при отриманні нової партії звірів?
11. З якою періодичністю проводиться дезінфекція на фермах?